

Заштита софтвера и рачунарских програма правом интелектуалне својине

9. Предавање
др Славица Мандић

Заштита софтвера и рачунарских програма правом интелектуалне својине

- Алгоритми се сматрају идејама које су изражене у програму па према томе не подлежу ауторским правима.
- Према закону о ауторским правима, и изворни програм и објектни програм, схватају се као књижевна дела, односно као изражавање идеја у некој форми.
- Проблем је у томе што је конкуренту понекад довољно да проучи софтвер па да уложи мањи труд, без директног копирања створи сличан, а понекад и бољи софтвер.
- Само креирање новог изворног и објектног кода представља занемарљиво лак задатак када се путем коришћења програма, схвате алгоритми или општи приступ усвојен у софтверу.

- Разликовање идеје и њеног израза није прикладно софтверу.
- Софтвер јесте налик књижевном делу у том смислу што има свој израз, али му није налик по томе што је и користан (функционалан).
- Софтвер се понаша на одређен начин, он извршава задатке. Понашање софтвера представља вредност а та вредност није заштићена ауторским правима.
- Конкуренти могу да “прочитају” софтвер, да виде и схвате због чега је његово понашање корисно, а да онда створе оригинал, алтернативни програм који ће се понашати исто као оригинал, али неће представљати дословну копију првобитног софтвера.

- Уочавање ове разлике између софтвера и књижевних дела, навело је неке научнике из области компјутера и права да се заложе за нови и посебно осмишљени облик правне заштите софтвера од клонирања током ограниченог временског периода а који би изискивао стварање система за регистрацију иновација у софтверу,
- Такав систем не би искључивао прибегавање ауторским правима када је реч о дословном копирању кода. Овакав систем би, како су тврдили, дао подстрека откривању и ширењу изума, док би иноваторима истовремено пружио довољно времена да се пробију на тржиште.

- Ауторска права и даље представљају важан правни механизам за заштиту софтвера мада су, као што смо видели, далеко од савршеног облика заштите компјутерског софтвера.

ПОСЛОВНА ТАЈНА

- Закони о пословној тајни варирају у зависности од различитих правних оквира, али ови закони дају компанијама право да чувају у тајности неке врсте информација.
- Они превасходно имају за циљ да заштите предузећа од губитка конкурентности. Тако, на пример, предузеће може да чува у тајности тачан рецепт за храну коју продаје, или формулу за хемиске елементе које користи у одређеном процесу.

- Неке софтверске компаније покушавају да сачувају свој софтвер у тајности тако што у уговоре о радном односу, уносе клаузуле о поверљивости података, као и на тај начин што склапају споразуме о издавању лиценце са онима који користе њихов софтвер.
- Клаузула о поверљивости података обавезује запослене да не одају тајне које знају на послу.

- Запослени обећавају да неће правити копије програма који се налази у власништву фирме, чак и када напусте дато предузеће.
- Путем споразума о лиценци компаније, не продају свој софтвер, већ дају дозволу за његово коришћење. Они који желе да добију лиценцу потписују споразум да неће разоткрити “тајну”.

- Уз уговоре о радном односу и споразуме о лиценци, предузећа која развијају програме прибегавају низу техничких решења како би заштитили своје тајне.
- Таква решења обухватају ограничавање елемената који су доступни кориснику (тј. ускраћивање приступа изворном коду)
- Друго је уграђивање идентификационог кода у програм, тако да се може утврдити порекло незаконитих копија.

- Иако софтверска индустрија користи овај облик заштите, многи се жале да заштита није адекватна, упркос усавршеним техничким решењима за чување тајне.
- Пре свега закони нису исти на целој територији САД, а то отежава пословање компанијама које раде под различитим правним условима.
- Осим тога, постојећа заштита је још увек непоуздана зато што закони нису осмишљени у односу на компјутерску технологију.
- Због тога компаније морају да ризикују да ће суд одбацити њихову тужбу ако је уопште и поднесу

- Ови проблеми нису специфични само за компјутерски софтвер. У конкретном окружењу препоручљиво је чувати у тајности многе типове информација.
- У погледу компјутерског софтвера донекле је неуобичајено то што компанија често мора да разоткрије тајну како би продала софтвер.
- Другим речима, да би кориснике снабдела употребљивим софтвером, софтвер мора да се прилагођава јединственим потребама корисника, а понекад је то немогуће уколико се лицу са дозволом не омогући и приступ изворном коду..

- Корисник тада може да измени изворни код како би га прилагодио својим јединственим потребама
- Кад једном изворни код постане доступан, велика је вероватноћа да ће се тајност изгубити а закони о пословној тајни више можда неће бити применљиви.
- Према томе, пословна тајна пружа озбиљан вид заштите, будући да власнику омогућава да софтвер држи ван увида јавности

- Проблем је у томе што често није могуће прибећи пословној тајни пошто софтвер мора бити изнет у јавност како би се продавао или би се издавале дозволе за његово коришћење.
- Данас, дакле, лицима која се баве развијањем софтвера, на располагању стоје три облика правне заштите, али сваки има своје мане.
- Лицима која развијају софтвер ауторска права не дају монопол над њиховим софтвером и не штите један важан елемент софтвера: његову функционалност.

- Штавише, ауторска права не обезбеђу стабилно окружење лицима која развијају софтвер, будући да и даље постоји прилична неизвесност у погледу тога шта неко поседује када има ауторска права над компјутерским софтвером.
- Пословна тајна (заједно са уговором о радном односу и споразумима о лиценци) штити све компоненте софтвера тако што софтвер не износи у јавност.

- Проблем је у томе што пословна тајна није увек од користи лицима која развијају софтвер, зато што ови често не могу да изнесу софтвер на тржиште а да не разоткрију тајну.
- А када се тајна једном открије и постане општепозната, закон више није неопходно на снази.
- Штавише, пословна тајна има ту слабу страну, да дугорочно гледано, друштву ускраћује корист од изношења идеја о софтверу у јавност.
- Патенти обећавају најјачи облик заштите, дакле, монопол, али је процес добијања патената дуготрајан, скуп и неизвештан.